

Vergaderjaar 2008–2009

31 860

Werkbezoek van een delegatie uit de vaste commissie voor Defensie aan Tsjaad (5 januari t/m 8 januari 2009)

Nr. 1

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK

Vastgesteld 30 januari 2009

Een delegatie uit de vaste commissie voor Defensie heeft van 5 januari tot en met 8 januari 2009 een werkbezoek gebracht aan Tsjaad. De delegatie bestond uit de leden Van Baalen (VVD, delegatieleider), Knops (CDA), Eijsink (PvdA), Boekestijn (VVD), Irrgang (SP), Vendrik (GroenLinks) en Van der Staaij (SGP). Het Ministerie van Defensie was vertegenwoordigd door de Plaatsvervangend Commandant der Strijdkrachten, Luitenant-Generaal F.H. Meulman, en de Adjunct-Directeur Voorlichting en Communicatie, Kolonel F. Gerards. De delegatie werd begeleid door de griffier van de vaste commissie voor Defensie, mr T.N.J. de Lange.

Het doel van het werkbezoek was tweeledig: het verkrijgen van nader inzicht in de wijze waarop de Nederlandse militairen hun missie in Tsjaad uitvoeren, en het laten blijken van waardering voor het feit dat Nederlandse troepen onder vaak moeilijke omstandigheden hun werkzaamheden tijdens missies in het buitenland uitvoeren. Het bezoek aan de Nederlandse militairen in Goz Beida stond daarom tijdens dit werkbezoek centraal. Verder heeft de delegatie gesprekken gevoerd met een aantal functionarissen in de hoofdstad N'Djamena, waaronder de onderminister van Defensie, de minister van Buitenlandse Zaken en een delegatie van het parlement van Tsjaad.

In onderstaand verslag worden de hoofdlijnen van de formele gesprekken kort weergegeven. Het volledige programma van het werkbezoek is als bijlage bij dit verslag opgenomen.

De delegatie dankt alle gesprekspartners en degenen die betrokken zijn geweest bij het organiseren van dit werkbezoek. In het bijzonder wil de delegatie haar waardering uitspreken voor de inzet van Luitenant-Generaal Meulman, Kolonel Gerards, Majoor Scheltema en de Ambassaderaad van de Nederlandse ambassade in Kameroen, de heer J. van Dinther, bij de voorbereiding van het programma en tijdens het werkbezoek.

De hartelijke ontvangst en de goede begeleiding van de delegatie hebben in belangrijke mate bijgedragen aan het welslagen van het werkbezoek.

De voorzitter van de delegatie,
Van Baalen

De griffier van de delegatie,
De Lange

Maandag 5 januari 2009 – N'Djamena

Briefing door Kolonel Sanak (Polen), vertegenwoordiger van de multinationale troepenmacht in Tsjaad

De heer Sanak zet uiteen dat er geen eenvoudige manier bestaat om in Tsjaad vrede te bewerkstelligen. Hiervoor is de medewerking van vele partijen in de regio nodig. Hij benadrukt dat EUFOR hier niet is om die vrede te bewerkstelligen, wel om daaraan een bescheiden bijdrage te leveren.

De juridische basis voor de inzet van EUFOR is gelegd door de Verenigde Naties (met de instelling van de VN-missie MINURCAT), in samenwerking met de EU (met de ondersteuning van MINURCAT gedurende één jaar door EUFOR). Eind januari 2008 is een aanvang gemaakt met de ontplooiing van EUFOR. Op 15 maart vond de formele start van de operatie plaats, voor een periode van één jaar. Vanaf 15 maart 2009 zal een vervolgmissie (MINURCAT-2) van start gaan. De daartoe strekkende VN-resolutie zal naar verwachting later deze maand worden aangenomen. Daarin zal onder meer worden vastgelegd wat de omvang en het mandaat van de VN-troepenmacht zal zijn, cruciale factoren voor de kans op succes van de vervolgmissie.

De heer Sanak geeft aan dat EUFOR voor vele uitdagingen staat. Eén daarvan is het grote aantal landen dat aan deze missie deelneemt (twintig), waaronder ook Albanië, Rusland en Kroatië. Verder is EUFOR gebonden aan stringente regels vanuit Brussel. Ook speelt dat sommige landen slechts één of enkele militairen hebben uitgezonden. De heer Sanak acht dit geen groot probleem omdat met de uitzending van die ene militair het betreffende land toch aangeeft geheel achter de missie te staan. Aan de andere kant van dit spectrum staat Frankrijk dat met ongeveer 1600 militairen veruit de grootste leverancier van militairen is. Feit is dat zonder deze steun van Frankrijk deze missie geen doorgang had kunnen vinden. Een militair-strategische uitdaging wordt gevormd door de grote afstanden, met name de lange logistieke aanvoerlijnen. Als voorbeeld noemt hij de afstand van zee naar N'Djamena: 15 dagen reistijd, een afstand van 1900 kilometer. De heer Sanak gaat ook in op de vele infrastructuurle voorzieningen die nieuw moesten worden aangelegd om deze missie mogelijk te maken. Het betreft vooral vliegvelden en logistieke bases, zowel in N'Djamena als Abeché en Goz Beida. Een kwart van de kosen wordt betaald door MINURCAT.

Het inzetgebied van EUFOR is opgedeeld in vier sectoren. Drie daarvan liggen in het Oosten van Tsjaad (de sectoren Noord, Midden en Zuid; de Nederlandse troepen zijn actief in de sector Zuid). De vierde sector ligt in de CAR (Centraal Afrikaanse Republiek). Frankrijk heeft troepen in al deze sectoren. In de sector Zuid zitten ruim 80 000 vluchtelingen uit de Soedaneese regio Darfur. Het gebied waar EUFOR in het oosten van Tsjaad actief is, is duidelijk afgebakend. EUFOR mag de grens met Soedan niet over. Ook heeft EUFOR geen rol binnen de vluchtelingenkampen en de kampen voor IDP's (*Internal Displaced Persons*). MINURCAT bestaat op dit moment uit ongeveer 1700 militairen. Daarvan zijn ongeveer 500 militairen in N'Djamena gelegerd.

Dinsdag 6 januari 2009 – Goz Beida

Briefing door Luitenant-Kolonel Brennan (Ierland), Commandant multi-nationaal bataljon Sector Zuid

In de Sector Zuid zitten voornamelijk Ierse en Nederlandse militairen.

Daarnaast zijn enkele Franse militairen aanwezig, die verantwoordelijk zijn voor het onderhoud van de vliegstrip en de communicatie. Tenslotte is er ook een CIMIC-element in het bataljon aanwezig. Ook Minurcat is vertegenwoordigd, en is bezig met de opbouw van haar eigen missie. Het betreft ongeveer 60 militairen, die met name de lokale politie trainen. Alles bij elkaar zitten er nu formatief ongeveer 560 militairen in de Sector Zuid. De militairen zijn qua infrastructurele voorzieningen volledig zelfvoorzienend. Zo heeft het bataljon een eigen waterzuiveringsinstallatie.

Kernpunt van de aanpak van het bataljon is het uitvoeren van patrouilles, om a.h.w. een «*footprint*» in het gebied te zetten. Verder is het de taak van het bataljon de twee vluchtelingenkampen het het IDP-kamp in het gebied aan de buitenkant te verdedigen. Behalve de CIMIC-mensen heeft het bataljon geen toegang tot de kampen zelf. De Nederlanders in het bataljon zijn zeer goed in het zelfstandig uitvoeren van patrouilles. Ze gaan daarvoor vaak vijf à zeven dagen de poort uit, na een zeer grondige voorbereiding. Contacten met de rebellen (waarvan een significante groep op ca. 70 kilometer afstand zit) en met het Tsjadische leger zijn er niet of nauwelijks.

Ook al is dat nog niet formeel besloten: de lerer zullen ook na 15 maart 2009 in het gebied aanwezig blijven. Belangrijk, nu en straks, is geen partij kiezen. Ook zal ook dan de samenwerking tussen dan waarschijnlijk ongeveer 30 landen in Minurcat bepaald een uitdaging blijven. Neem bij voorbeeld de taal: lang niet alle militairen uit de diverse landen spreken Engels (de reguliere voertaal). Waar nodig worden tolken ingeschakeld.

Het is op dit moment rustig in het gebied. Dat is echter wat anders dan dat het ook veilig is. Er is onverminderd sprake van dreiging. Het is onvoorspelbaar wanneer de lont weer in het kruitvat gaat. Een *Intelligence Unit* binnen het bataljon probeert hierbij een vinger aan de pols te houden.

Het bataljon onderhoudt over het geheel genomen goede relaties met de lokale vertegenwoordigers van de zittende Tsjadische president. Zij regelden bij voorbeeld *freedom of movement* voor het bataljon, toen de Tsjadische troepen die eerst niet verleenden.

Voor de vluchtelingen vormen overvallen door Soedanese bandieten een groot probleem. Het is helaas niet doenlijk om daar als bataljon een sluitende beveiliging tegenover te stellen. De bandieten steken de grens over, voeren hun overval uit en zijn even snel weer verdwenen als ze gekomen zijn. Overigens is het leven in de vluchtelingenkampen relatief goed. Er is eten, schoon drinkwater, onderdak en onderwijs voor kinderen in de lagere school-leeftijd. Dit leidt gelukkig niet tot spanningen met de lokale bevolking, die het vaak minder goed hebben.

De Tsjadische troepen zijn in vergelijking met de situatie begin 2008 (toen de rebellen relatief ongehinderd tot in N'Djamena konden oprukken) beter georganiseerd. Vlak bij de oostgrens beginnen nu de eerste verdedigingslijnen. Zij staan tegenover vijf rebellengroepen. Die ontvangen tot nu toe steun van de Soedanese regering. Als de regeringen van Soedan en Tsjad toenadering zoeken en dat daadwerkelijk tot resultaten leidt, zou dat dus niet in het belang van die rebellengroeperingen zijn.

Briefing door Majoor Scheltema, Commandant van het Nederlandse detachement multi-nationaal bataljon Sector Zuid, en door Adjudant Langemeijer

(oriëntatie)

De afstand tussen Nederland en N'Djamena bedraagt ongeveer 4800 kilometer. Het operatiegebied is zo groot als het gebied tussen Noord-

Nederland en Parijs. De Nederlandse troepen zijn verdeeld over drie locaties: N'Djamena (twee man), Abeché (vier man, waaronder Majoor 't Hoen, de Senior National Representative) en Goz Beida (62 man).

(aanleiding operatie)

In Darfur zijn in totaal circa 450 000 mensen op de vlucht geslagen. Een VN-resolutie uit september 2007 heeft geleid tot de instelling van Minurcat, op basis van Hoofdstuk 7 van het VN-Handvest (dus *peace enforcing*). Het doel van de operatie is zorgen voor een veilige omgeving zodat vluchtelingen en IDP's kunnen terugkeren naar hun eigen woonomgeving. Onderdeel van de taak is het trainen van de Tsjadische politie, die moet zorgen voor veiligheid in de vluchtelingen- en IDP-kampen.

(militair vermogen EUFOR)

EUFOR bestaat uit circa 3700 militairen, waarvan Frankrijk ongeveer de helft levert. De bewapening is robuust. Additionele veiligheidsvoorziening voor de troepen zelf worden gevormd door een *Quick Reaction Force* in Abeché en door de beschikbaarheid van luchtsteun door Franse troepen.

(indeling Sector Zuid)

De Sector Zuid is verdeeld in drie stukken. Verder zijn er vier *areas of interest* te onderscheiden, waaronder de vluchtelingenkampen en de IDP-kampen. In totaal leven er ongeveer twintig stammen in de Sector, waaronder twee christelijke, tien van zwarte moslims en acht arabische. Van alle IDP's in Tsjaad zit circa 70% in de Sector Zuid.

(samenstelling en taken NL-detachement)

In het verkenningspeloton zitten 46 militairen, de medische ondersteuning bestaat uit zes militairen, het materieelonderhoud wordt gedaan door twee militairen en de overige militairen maken onderdeel uit van de staf. De hoofdtaak van het detachement bestaat uit het uitvoeren van patrouilles. Daarnaast wordt een bijdrage geleverd aan beveiliging van het kamp en de airstrip en aan de Quick Reaction Force.

(militaire situatie)

In de Sector Zuid bevinden zich twee verdedigingslijnes van het Tsjadische leger. Ook een groot deel van de Tsjadische rebellen zit in de Sector Zuid, of in het direct aangrenzende gebied in Soedan. De rebellen zijn goed bewapend maar hebben gebrek aan voldoende vervoermiddelen, reden waarom ze die regelmatig proberen te stellen van NGO's in het gebied.

De wijze van aanvallen door de rebellen (en trouwens ook door het Tsjadische leger) is eenvoudig te omschrijven. Men neme een pick-up, zette daar circa 15 zwaar met handwapens bewapende rebellen op, alsmede een vat water, een vat benzine en eten in de vorm van een schaap of een geit en men rijde wild schietend de vijand tegemoet. Dit kan alleen buiten het regenseizoen, want in het regenseizoen heb je in veel gevallen rups nodig om op de plaats van bestemming te kunnen komen. De *vikings* hebben wat dat betreft hun nut wel bewezen, en doen dat trouwens ook in de droge tijd.

De inzet van het bataljon is helaas tot op grote hoogte voorspelbaar. De frequentie en tijdstippen van patrouilles zijn vaak hetzelfde, waardoor de bandieten weten wanneer ze weg moeten zijn en ook wanneer ze ongestoord hun gang kunnen gaan. Dit zijn orders van hogerhand, waar de Nederlandse militairen zich uiteraard aan moeten houden. Hoe dan ook is het aantal manschappen onvoldoende om permanente bescherming aan de bevolking te kunnen bieden.

De vijf rebellengroepen zijn op dit moment in onderhandeling met elkaar om een eenheid te bereiken. Inmiddels is naar eigen zeggen overeengekomen dat als ze de macht grijpen, ze anderhalf jaar zelf zullen regeren en daarna vrije verkiezingen zullen uitschrijven. Dit alles heeft uiteraard geen invloed op de wijze van opereren van het bataljon.

(overige issues)

Conafit: dit is de liaisonorganisatie die de regering van Tsjaad heeft opgezet voor de contacten tussen Minurcat/EUFOR enerzijds en Tsjadische overheidsinstellingen anderzijds. Conafit wil graag weten wanneer precies de patrouilles plaatsvinden en wil ook graag mee op patrouille. Dat gebeurt.

Droogte: vanwege de oprukkende droogte willen sommige Tsjadische stammen verder afzakken naar het zuiden van Tsjaad, hetgeen natuurlijk weer extra spanningen in het gebied geeft.

EUFOR is echt een overbruggingsmacht. Alhoewel de verwachtingen hooggespannen zijn, is het dan ook niet realistisch te verwachten dat EUFOR alle problemen meteen oplost.

Verder: zoals al eerder opgemerkt, hebben de vluchtelingen uit Darfur het in materiële zin redelijk goed in de vluchtelingenkampen. Daarom wordt de prikkel minder om naar huis terug te keren, waar ze het in materiële zin bepaald slechter hebben.

(conclusies)

- Het is een uitdagende missie. Als de manschappen teleurgesteld zijn over een tijdelijk wat minder spannende tijd, worden ze er op gewezen dat de veiligheidssituatie in een oogwenk weer kan omslaan.
- Alle militairen moeten, mede vanwege de onzekere veiligheidssituatie, veel *situational awareness* hebben.
- De logistieke beperkingen zijn lastig, maar tot nu toe met enige creativiteit oplosbaar. Zo hebben de Spanjaarden ingestemd met enige vluchten ten koste van vliegers *in advance*.
- De lokale bevolking en de hulporganisaties zijn over het geheel genomen blij met de aanwezigheid van EUFOR in het gebied. Een deel van de veiligheidsproblemen van de NGO's (m.n. diefstal auto's) wordt veroorzaakt door het feit dat zij vaak met één voertuig en één inzittende op pad gaan, en ook overigens niet willen aansluiten bij militaire verplaatsingen.
- De leren reageren minder snel op incidenten dan de Nederlanders zouden willen. Verder spreekt de Ierse Commandant met de Tsjadische Gouverneur over de routes van de patrouilles. Dat vinden de Nederlanders uit tactisch oogpunt niet altijd even geslaagd. Overigens kan worden geconstateerd dat de relatie tussen de leren en de Nederlanders de laatste maanden is verbeterd.
- *Lessons learned* voor het Nederlandse detachement: vooral hoe je in dit terrein met de *vikings* opereert. Zo is de verhouding tussen daadwerkelijke inzet en onderhoud beter uitgebalanceerd. Verder is de uitzending naar Tsjaad voor het detachement een goede voorbereiding op de toekomstige uitzending naar Afghanistan.

(toekomst)

Minurcat-2 zal (opnieuw) zijn gebaseerd op een politiek-internationaal compromis. Het is natuurlijk op voorhand de vraag of dat voldoende is om duurzame resultaten te behalen.

Gesprek met een aantal hulpverleners in het gebied (o.a. afkomstig van UNHCHR en WFP), o.l.v. de heer S. Keller (OXFAM NOVIB)

De heer Keller zet uiteen dat het belangrijkste punt voor de bevolking bestaat uit het bewerkstelligen van een meer veilige situatie. Nu is er sprake van dagelijkse criminaliteit, onder andere bestaande uit steeds terugkerende gevallen van verkrachting. Veel mensen durven vaak niet naar buiten te gaan.

EUFOR doet zeker zijn best om haar missie op een goede wijze uit te voeren. Het militaire element alleen is echter niet voldoende om vrede in het gebied te bewerkstelligen. Het is noodzakelijk om in het gebied ook de justitiële en politieke infrastructuur te versterken. Het zou goed zijn als Nederland op politiek gebied een sterkere rol in de oplossing van de problematische situatie in Tsjaad zou willen spelen. Wellicht kan Nederland na 15 maart 2009 ook bijdragen aan het verder opleiden van de Tsjadische politie.

We brengen zo een bezoek aan een vluchtelingenkamp waar circa 17 000 vluchtelingen uit Darfur hun toevlucht hebben gezocht. In dit kamp zijn de te onderscheiden sectoren van hulpverlening (behuizing, onderwijs, sanitaire voorzieningen, etc.) ieder een verantwoordelijkheid voor één NGO.

Helaas is geen enkele entiteit binnen de VN eindverantwoordelijk voor de IDP's. De VN spelen wel een coördinerende rol. Diverse NGO's voeren hulpverleningsprogramma's voor de IDP's uit.

De regering van Tsjaad speelt soms een goede rol bij de opvang van vluchtelingen. Een voorbeeld daarvan is de registratie van de vluchtelingen. Ook de veiligheid van de vluchtelingen is al met al nog niet zo slecht. De IDP's komen er wat de Tsjadische instanties betreft minder goed af. Conafit zou voor de IDP's een actieve rol moeten spelen, maar dat is tot nu toe niet het geval.

De rechtspraak in het gebied is zwak ontwikkeld. Zo worden de regelmatige schendingen van mensenrechten nauwelijks vervolgd. Er is een rechter in Goz Beida, maar een Wetboek van Strafrecht heeft hij niet beschikbaar.

Binnen Tsjaad bestaan twee juridische systemen: één systeem dat is gebaseerd op de traditionele rechtspraak die van oudsher werd toegepast en één systeem dat is gebaseerd op modernere rechtspraak. Minurcat zal beide systemen moeten ondersteunen.

De veiligheidssituatie is vanuit het oogpunt van de NGO's nog niet goed. Zo worden er regelmatig auto's van de NGO's gestolen. Ook voor de bevolking is de situatie nog niet substantieel verbeterd. Het roven van hun eigendommen gaat nog door. De rol van de Gouverneur in dit kader is niet heel goed. Veel praten, weinig concrete daden. Dit alles ligt niet aan EUFOR, maar naast EUFOR zijn ook anderssoortige inspanningen noodzakelijk. Frankrijk heeft de morele plicht daarin een centrale rol te spelen, onder meer door meer politieke druk uit te oefenen op de regering van Tsjaad.

De reden dat de vluchtelingen en de IDP's nog niet op grote schaal naar hun huis terugkeren, is volgens de hulpverleners vooral gelegen in het gebrek aan veiligheid. Het feit dat de vluchtelingen en de IDP's in de kampen betere voorzieningen hebben dan thuis, speelt een ondergeschikte rol. Net als in andere landen, bij voorbeeld Bosnië, willen mensen ondanks alles graag terug naar hun woonplaats (meestal ook hun geboor-

tegrond). Overigens zal UNDP wat de hulpverleners betreft ook zeker in de thuissituatie van de vluchtelingen en de IDP's verbetering moeten brengen. Desgevraagd geven de hulpverleners aan dat het vraagstuk van beperktere terugkeer van vluchtelingen en IDP's vanwege goede voorzieningen in hun kampen wel degelijk een reëel probleem is, waar de VN onlangs apart aandacht heeft besteed.

Een specifiek probleem wordt gevormd door het ontbreken van middelbare schoolvoorzieningen in de vluchtelingenkampen. De betreffende jongeren komen daardoor in de verleiding om te vroeg weer naar Soedan terug te keren, met alle risico's van dien (kindsoldaat worden, vermoord worden, gedwongen worden toe te treden tot rebellen- of bandieten-groeperingen).

Woensdag 7 januari 2009 – Goz Beida en N'Djamena

Gesprek met de onderminister van Defensie van Tsjaad

De onderminister van Defensie verwelkomt de Nederlandse delegatie en geeft aan blij te zijn met hun bezoek, vooral van de socialistische parlementariërs in de delegatie. Veel dank voor de inzet van EUFOR in Tsjaad.

Van de problemen in Tsjaad is die van de veiligheid het grootste. Het probleem in Darfur is vooral een etnisch probleem, dat helaas ook repercussies heeft op Tsjaad. Er wordt nu samen met de regering van Soedan naar een oplossing gezocht. Als die oplossing wordt gevonden, wordt het weer rustig in de regio.

Desgevraagd geeft de onderminister van Defensie aan dat er nu geen dialoog met rebellen plaatsvindt, om de eenvoudige reden dat er zich in Tsjaad nu geen rebellen bevinden. De rol van Frankrijk in het gebied is groot. Frankrijk is een groot en invloedrijk land, dat de regering van Tsjaad steunt. De diplomatieke rol van Frankrijk is nu echter passief, en moet dat ook zijn. De samenwerking tussen het leger en de politie is beperkt. Het leger zorgt voor de bewaking van de grenzen van Tsjaad, de politie voor de binnenlandse openbare orde.

De omvang van de Defensiebegroting is geheim. Daarover kan pas in het openbaar gesproken worden als de situatie in Tsjaad weer helemaal veilig is. Daar komt nog bij dat het een vertekend bedrag zou zijn, omdat uit het Defensiebudget ook algemene infrastructuur wordt aangelegd. De leeftijd van soldaten is achttien jaar of ouder.

Gesprek met een vertegenwoordiging van het parlement van Tsjaad

De wnd. Voorzitter van het parlement heet de delegatie van harte welkom en stelt de overige aanwezige leden, allen lid van de partij van de huidige president van Tsjaad, en ambtenaren voor. Het parlement bestaat uit 155 leden, waarvan negen vrouwelijke leden.

Desgevraagd licht de wnd. Voorzitter toe dat net als in andere landen er in Tsjaad sprake is van scheiding van machten. Het parlement controleert de uitvoerende macht en is medewetgever. Het parlement beschikt over alle reguliere parlementaire instrumenten, zoals bij voorbeeld interpellaties. Het budget voor Defensie bedraagt omgerekend ongeveer € 150 000 000,-.

De parlementsverkiezingen hadden in 2006 moeten plaatsvinden. Door verschillende oorzaken is het er tot nu toe niet van gekomen. De verkiezingen worden nu voor het einde van dit jaar voorzien.

De algemene veiligheidssituatie is alles behalve goed, maar op dit moment is het wel rustig. Het kan echter ieder moment weer omslaan. Ook de situatie in de vluchtelingenkampen is nog niet goed. De arabische bandieten in het grensgebied halen met regelmaat oudere jeugdigen uit de kampen en laten ze vervolgens tegen Tsjaad vechten.

Tsjaad is een vredelievend land. Het militaire optreden van Tsjaad is puur zelfverdediging. Dit optreden is onder meer nodig omdat Soedan zich niet aan de afspraak houdt om de rebellen niet tot Tsjaad toe te laten. Sterker nog, Soedan bewapent de rebellen. Het optreden van EUFOR is nog niet optimaal. EUFOR kan de veiligheid in de vluchtelingenkampen niet garanderen, hetgeen wel binnen hun missie valt.

De vondst van olie in Tsjaad is op zichzelf een goede ontwikkeling. De olie-inkomsten kunnen aan de gehele samenleving ten goede komen. Het winnen van olie is echter nog geen eenvoudige zaak.

De parlementariërs bepleiten dat Tsjaad kan profiteren van de kennis van Nederland op het gebied van melkproductie. De Nederlandse delegatie zegt toe dit verzoek te zullen overbrengen aan de minister voor Ontwikkelingssamenwerking. Ook zouden de parlementariërs van Tsjaad samenwerking op het gebied van sport toejuichen.

Donderdag 8 januari 2009 – N'Djamena

Gesprek met de minister van Buitenlandse Zaken van Tsjaad

De minister van Buitenlandse Zaken heet de Nederlandse delegatie van harte welkom. Desgewenst zet hij uiteen dat wat hem betreft EUFOR een belangrijke stabiliserende rol in de regio speelt. Hij benadrukt ook het belang van EUFOR voor het mogelijk maken van humanitaire hulp aan de vluchtelingen en ontheemden.

Tsjaad ligt in een heel moeilijk gebied. De minister wijst op alleen al op het feit dat de grens met Soedan 1000 kilometer lang is. Naast alle andere problemen in Tsjaad is het veiligheidsprobleem echt het allergrootste probleem.

De relaties met Soedan zijn overigens veel slechter geweest dan ze nu zijn. Eind 2005 was wat dat betreft een dieptepunt. Soedan was toen van mening dat het voor de oplossing van de problemen in Darfur noodzakelijk was dat de huidige regering in Tsjaad ten val zou worden gebracht. Inmiddels heeft de regering van Soedan dat standpunt verlaten. Er zijn weer ambassadeurs uitgewisseld en meer vertrouwenwekkende stappen zullen volgen. De minister heeft gemerkt dat de hernieuwde contacten tussen Tsjaad en Soedan aan Soedanese zijde serieus worden genomen. De geschiedenis is echter anders. Door het creëren van Arabische milities in de regio Darfur heeft de regering van Soedan een enorm internationaal probleem gecreëerd.

Eén van de, door Soedan tot nu toe gesteunde, rebellengroeperingen wordt aangevoerd door de vroegere ambassadeur van Tsjaad bij de VN. Hij is door Soedan geworven. Probleem voor de rebellen is het aanwijzen van één gezamenlijke leider. De minister acht een reconciliatieproces met de rebellengroeperingen (in totaal ongeveer 3500 man) wat de regering van Tsjaad betreft mogelijk.

Tsjaad heeft belangwekkende akkoorden met Libië gesloten, waaronder een akkoord op militair gebied. Mede daardoor is het leger van Tsjaad

zeer wel in staat de grens zelf te bewaken. Minurcat/EUFOR hoeven daar geen rol in te spelen, en hebben die rol ook niet.

Verwacht mag worden dat de nieuwe VN-resolutie over Tsjaad nog deze maand wordt aangenomen. Het probleem zit hem niet meer in de aantallen VN-militairen, maar uit welke landen deze militairen komen. Overigens zal er nog veel tijd overheen gaan om duurzame oplossingen voor de regio te vinden.

De invloed van China is groot, vooral in Soedan. China is onder andere leverancier van wapens aan Soedan. De Chinezen zijn in Khartoum ook echt zichtbaar.

De invloed van de Verenigde Staten in deze regio kan de Nederlandse delegatie waarschijnlijk zelf beter inschatten. Topt nu toe zijn de VS weinig zichtbaar geweest bij het zoeken van oplossingen voor de problemen in Darfur.

De kredietcrisis heeft grote invloed in Centraal Afrika. Neem alleen al de keldering van de olieprijs. Er vinden projecten plaats om economische gemeenschappen in Centraal Afrika leven in te blazen, maar deze bevinden zich in een pril stadium. Wel is er al sprake van een gezamenlijke munt.

Programma

Alle tijden zijn gesteld in lokale tijd

Maandag 5 januari 2009

- 10:00 Verzamelen op luchthaven Schiphol
- 12:00 Vertrek vlucht naar N' Djamena met de Gulfstream
- 17:30 Aankomst N'Djamena
Bij aankomst verwelkoming door de vertegenwoordiger van de Nederlandse ambassade te Kameroen, de heer Jos van Dinther.
- 19:00 Briefing
Aansluitend verplaatsing naar het hotel.

Dinsdag 6 januari

- 06:00 Ontbijt
  - 07:00 Vertrek naar Kosseï Military Airport
  - 08:30 Vertrek binnenlandse vlucht
  - 10:00 Aankomst Goz-Beïda
Bij aankomst verwelkoming door de Commanding Officer Multi National Brigade South (CO MNB(S)), **lieutenant-colonel Brennan** en door de detachementcommandant (DETCO) **majoor Scheltema** van de mariniers.
- Het programma omvat de volgende onderdelen:
- Rondgang door kamp;
  - Bezoek aan de Commanding Officer MNB(S) lieutenant-colonel Brennan;
  - Briefing door Commandant NL Detachement majoor Jan-Willem Scheltema;
  - Gesprek vertegenwoordiging hulpverleners o.l.v. de heer S. Keller (OXFAM);
  - Bezoek Djaba vluchtelingenkamp;
  - Informele ontmoeting met Nederlands uitgezonden personeel.
- 22:30 Overnachting

Woensdag 7 januari

- 06.30 Ochtendbriefing
- 07.00 Ontbijt
- 07.30 Bijwonen dagbriefing
- 10.00 Vertrek binnenlandse vlucht
- 14.00 Aankomst N'Djamena
- 16.00 Gesprek onderminister van Defensie
- 17.00 Gesprek delegatie parlement
- 19.00 Werkdiner UNHCR, Minurcat, EU, Ambassade VS, Honorair Consul
- 22.30 Overnachting

Donderdag 8 januari

- 09.00 Gesprek minister van Buitenlandse Zaken
- 10.30 Terugverplaatsing per Gulfstream
- 15.30 Aankomst op luchthaven Schiphol